

[Sandra Bartolović](#)

Šri, 07/10/2020 - 21:29

•

0

•

0

•

0

[Arhiva +](#)

•

•

•

[Sandra Bartolović](#)

Šri, 07/10/2020 - 21:29

•

•

•

Ni frizure ni groba za Roma

Nasuprot pastoralnim, romansiranim storijama o Romima kao raspjevanom, opuštenom, vazda razdraganom nomadskom narodu, prema riječima i redovitim godišnjim izvještajima pučke pravobraniteljice Lore Vidović, romska nacionalna manjina u Hrvatskoj nema previše razloga za sreću i zadovoljstvo u Hrvatskoj.

Kaže da njen Ured svake godine primi desetak pritužbi pripadnika romske nacionalne manjine, što je značajan skok u odnosu na razdoblje prije nego što su počeli organizirati posjete romskim naseljima, kada su pritužbe bile iznimno rijetke. Osim toga, dodaje, ispitne postupke vezane uz sumnju na diskriminaciju Roma često pokreću i na vlastitu inicijativu, bilo temeljem podataka prikupljenih tijekom posjeta naseljima ili iz drugih izvora.

„Pritužbe Roma u najvećoj se mjeri odnose na postupanje centara za socijalnu skrb, neadekvatne uvjete života i pristup komunalnim uslugama, diskriminaciju pri zapošljavanju ili pristupu robama i uslugama, neregulirano državljanstvo ili zdravstveno osiguranje, nemogućnost plaćanja školarine, kao i na predrasude i stereotipe s kojima se susreću. Među posljednjim primjerima diskriminacije pri pristupu robama i uslugama je skupina žena koje su nam se obratile tvrdeći da su izbačene iz dućana s djecom samo zato što su Romkinje, što se i potvrdilo u ispitnom postupku u kojem smo utvrdili sumnju u izravnu diskriminaciju temeljem rase, boje kože i etničke pripadnosti, odnosno nacionalnog podrijetla“, pojašnjava kakve joj sve žalbe stižu od pripadnika romske nacionalne manjine.

Zbog pojedinačnih incidenata osuđena cijela zajednica

S druge strane, napominje, primaju i pritužbe drugih građana na Rome. „Iako vrlo rijetko, primamo i takve pritužbe, a najčešće se odnose na kršenje zakona ili neprimjereno ponašanje. No, za njega su odgovorni konkretni pojedinci, dok su osude javnosti redovito usmjerene prema cijeloj romskoj zajednici“, ističe Vidović.

Pučka pravobraniteljica pojašnjava da je primarna uloga njezina Ureda inicirati postupanje nadležnih tijela, pri čemu je osobito važno ostvariti dijalog između Roma i građana koji se na njih pritužuju. U tom smislu kontaktiramo vijeća romske nacionalne manjine na nekom području, Veljka Kajtazija kao zastupnika u Hrvatskom saboru te druge institucije za koje smatramo da u konkretnom slučaju mogu pomoći izgradnji dijaloga, suradnje i razumijevanja.

„No, taj put je obično vrlo dug i ne donosi rješenja preko noći. Svakako bi veća prisutnost institucija s državne i lokalne razine u romskim naseljima bio dobar put izgradnje povjerenja i suradnje Roma i drugih stanovnika, prvenstveno kroz preventivne aktivnosti policijskih službenika i socijalnih radnika usmjerene na djecu i mlade Rome“, upozorava pučka pravobraniteljica.

Prema njezinoj ocjeni, različiti programi i strategije usmjerene na poboljšanje položaja Roma u društvu daju određene rezultate, to je uistinu vidljivo, ali bi, smatra, oni ipak trebali biti značajniji i brži. Jedan od izazova je suradnja i koordinacija u radu državnih, regionalnih i lokalnih tijela, koja bi se trebala poboljšati nakon što je započelo osnivanje multidisciplinarnih timova.

Za sada je to učinjeno tek u Međimurskoj županiji i uistinu se nada, kako je rekla, da će njihov rad dati konkretne i toliko potrebne rezultate, ali i da će se ovi timovi osnovati i u drugim županijama kako bi se ubrzalo rješavanje uistinu nagomilanih poteškoća vezanih uz život u svim romskim naseljima.

Iznimno je važno u sve napore uključiti i same Rome, a dobar primjer takve suradnje su pomaci na izgradnji infrastrukture i legalizaciji kuća u naselju Rujevica u Rijeci.

S druge strane, i ovdje je, kao i u Capraškim Poljanama u Sisku ili naselju Josip Rimac u Slavonskom Brodu, otežana suradnja između jedinice lokalne samouprave i središnje države, što značajno usporava prijenos vlasništva na gradove ili parcelizaciju, navodi neke od problema s kojima se susreću Romi u Hrvatskoj.

Trećina kućanstava bez grijanja i vodovoda

Izazovom ocjenjuje i prikupljanje podataka o provedbi mjera i ciljeva Nacionalne strategije za uključivanje Roma, koja se objavljuju s velikim odmakom, što otežava praćenje i ocjenu napretka.

„Napredak je zabilježen, primjerice, u zapošljavanju, ali i dalje mladi Romi iznimno teško nalaze posao u struci nakon srednje škole ili čak praksu tijekom školovanja, što nikako nije motivirajuće za one kojima upisi tek slijede. A znamo da su im, ako ostaju samo na osnovnoj školi, šanse za zaposlenje još i manje. Uspjehu u školovanju ne doprinose ni uvjeti u kojima žive – trećina je u kućanstvima koja si ne mogu priuštiti adekvatno grijanje ili nemaju priključak na vodovod, a čak 85 posto ih živi u prenapučenom prostoru, što nije okolina u kojoj je lako ostvariti svoj potencijal“, upozorila je.

No, pokazatelji siromaštva, nezaposlenosti, obrazovanja, kao i činjenica da se čak tri četvrtine romskih kućanstava nalazi u izoliranim i zapravo segregiranim naseljima, govore da je potrebno učiniti mnogo više i mnogo brže, zaključuje pučka pravobraniteljica Vidović.

Da Romima u Hrvatskoj baš ne cvjetaju ruže pokazuje i godišnje Izvješće pučke pravobraniteljice, gdje se u onome najnovijemu, za prošlu godinu, navodi da je romska nacionalna manjina tijekom 2019. godine bila izložena mrzilačkom, huškačkom, prozivajućem javnom govoru, kojim se promovirala netrpeljivost i zazivalo poduzimanje akcije prema „njima“, Romima. Uglavnom se cijeloj romskoj zajednici i dalje pripisuju većinom nepovoljne, neželjene i loše osobine, a pojedinci se ponekad ističu kao malobrojni svijetli primjeri, jer ipak „nisu oni svi isti“.

Proturomski prosvjed s fašističkim obilježjima

Osobitu zabrinutost svakako izaziva prosvjed održan u Čakovcu 1. lipnja 2019. godine, najavljen kao prosvjed za normalan život, no usmjeren protiv Roma, koji „su sve samo ne ljudi“, uz izuzetak pojedinaca „koji su se uspjeli socijalizirati i integrirati“. Upravo je taj „uspjeh“ pojedinaca sukus svih nedaća i teškoća s kojima su Romi suočeni, koji se uistinu može smatrati osobitim i uglavnom osobnim uspjehom i postignućem, kada se usprkos prevladavajućim predrasudama i diskriminaciji, romskom podrijetlu, unatoč ili siromaštvu usprkos, uspiju uključiti u normalne životne tokove ostalih stanovnika RH, uspješno se školovati, zaposliti se te ostvariti barem prosječnu kvalitetu života, u kućama uvjetnima za život i s priključcima na infrastrukturu, ocijenjeno je u Izvješću.

Naime, iako najavljen kao mirni prosvjed bez govora, sadržavao je istupe pojedinaca kojima se prizivala mržnja prema Romima, neki prosvjednici su isticali neprimjerene transparente s fašističkim obilježjima ili su nosili proustaške crne košulje.

Protuprosvjed, koji su zatražile romske udruge želeći ukazati na neistine i neprimjeren sadržaj tog prosvjeda, nije dobio dozvolu Grada Čakovca. Iako se pravo na mirno javno okupljanje i mirni prosvjed može ograničiti ako postoji namjera da se čini ili potiče nasilje, mržnja i nesnošljivost, mora postojati ozbiljan stupanj izvjesnosti da će zadiranje u prava i slobode drugih biti prekomjerno, odnosno nerazumno te država mora voditi računa da eventualno ograničenje prava na okupljanje bude opravdano, razmjerno cilju koji se želi postići te da ne stvara odvratajući efekt prema drugim građanima, koji bi u budućnosti mogli poželjeti javno prosvjedovati ili se mirno okupljati.

Iako je moguće da zbog održavanja protuprosvjeda dođe do napetosti zbog podjela u društvu, to je jedna od neizbježnih posljedica razlike u stavovima te u takvim okolnostima uloga države nije da ukine pluralizam nego da osigura da se konkurentne grupe međusobno toleriraju. Očito je da je osjećaj osobne sigurnosti stanovnika Međimurja zadnjih godina umanjen, zbog češćih neovlaštenih ulazaka u dvorišta, provala i krađa, kao i da se povjerenje u učinkovit rad policije smanjuje, no, važno je naglasiti da iza svakog takvog čina stoje pojedinci, osobe s imenom i prezimenom, koji za svoje protupravne postupke trebaju biti pravovremeno i primjereno

sankcionirani dok se njihova pripadnost romskoj nacionalnoj manjini mora prestati isticati kao povod i razlog napada i prozivanja cijele romske zajednice, sugerira se u Izvješću.

Nejednake prilike za obrazovanje i zapošljavanje

Upravo suprotno, potrebno se ozbiljno, dugoročno i posvećeno, kroz pomno planiran i koordiniran rad nadležnih tijela, u suradnji s romskom zajednicom, posvetiti uzrocima koji dovode do toga da su počinitelji tih djela, vrlo često maloljetni Romi, izloženi siromaštvu, diskriminaciji, nejednakim prilikama za obrazovanje i zapošljavanje, koji žive u izoliranim i segregiranim naseljima, bez ikakvih sadržaja primjerenih djeci i mladima. Procesi kojima se pokušava suzbiti ovaj ukorijenjeni i, nažalost, rastući trend javne i glasne proturomske netrpeljivosti, koja ne uzima u obzir uzroke i povode neprihvatljivog ponašanja nekih Roma, diljem Europske unije uglavnom počiva na strategijama integracije Roma, koja u državama članicama prioritizira bolje obrazovanje romske djece, ukidanje diskriminacije pri zapošljavanju, dostupnije kvalitetno i desegregirano stanovanje i javne usluge, kao i bolji zdravstveni status.

Iako napredak u nekim područjima postoji, slab je i spor, a zbog lošeg prikupljanja podataka teško ga je pratiti. Primjerice, u 2018. godini postala je aktivna mrežna stranica (<https://nsur.hr/>) za praćenje mjera i ciljeva Nacionalne strategije za uključivanje Roma (NSUR), gdje bi provedbena tijela trebala barem jednom godišnje upisivati podatke, što se ne čini, pa ih i dalje treba čekati najmanje godinu dana, ovisno o dinamici pripreme izvješća o njenom provođenju.

Dvije trećine bez osnovne škole

Na temelju podataka kojima ipak raspoložemo, u Hrvatskoj je primjetan određen napredak u području zapošljavanja, iako je mladim Romima i dalje teško naći praksu tijekom školovanja ili posao u struci nakon srednje škole. To, uz teret siromaštva i troškova školovanja, dodatno odvraća od upisa u srednje škole, bez koje se još teže zaposle.

Naime, 66,4 posto Roma evidentiranih na HZZ-u uopće nema školu ili ima nezavršenu osnovnu. Tek 1,3 posto ih ima četverogodišnju srednju školu, a nezaposlenih Roma sa završenim fakultetom u RH je samo dvoje. Stoga ohrabruje da ih je tijekom 2019. godine 783 bilo obuhvaćeno mjerama aktivne politike zapošljavanja, od čega je 330 (42,1 posto) zaposleno nakon okončanja mjere, pri tome njih 130 (16,6 posto) kod istog poslodavca. Osim toga, zapošljavanju doprinose i projekti koje u nekim sredinama provode gradska društva Crvenog križa ili udruge, kroz koje se Rome potiče na usvajanje novih vještina i znanja pomoću kojih će se lakše i brže zaposliti. Bilo bi dobro i da veće stipendije za studente, koje su, između ostalog i na temelju naših preporuka, uvećane sa 1.000 na 1.300 kuna mjesečno, potaknu mlade Rome na nastavak školovanja.

U procjepu između grada i ministarstva

Sveobuhvatnije učinke, koji će povoljno utjecati na opće prilike i kvalitetu života Roma, očekujemo od novoosnovanih multidisciplinarnih timova, za sada tek u Međimurskoj županiji, koji bi, sukladno preporuci iz Izvješća za 2018. godinu, koordiniranim i ujednačenim naporima unutar romskih naselja trebali unaprijediti kvalitetu i brzinu postizanja rješenja za ove mnogobrojne teškoće. Pozitivno je da nisu zaživjeli najavljeni programi uvođenja vaučera, umjesto isplate novčanih socijalnih potpora, jer bi njihovi učinci mogli biti dvojbeni i uvelike otežavajući za korisnike. Naime, ako bi se svim korisnicima socijalnih potpora, bez obzira na postojanje podataka o eventualnim zlouporabama, novčane isplate zamijenile vaučerima za nabavu samo određenih namirnica, to bi im uvelike otežalo svakodnevni život, iako su nepravilnosti utvrđene samo manjem broju korisnika. Budući da Romi čine oko 80 posto korisnika socijalnih potpora u Međimurju, jasno je da bi to za njih imalo osobito nepovoljan i nerazmjerni učinak, bez obzira jesu li ili nisu pomoć zloupotrebljavali.

S druge strane, kao pozitivni ističu se novi programi unaprjeđenja kvalitete života Roma, koje provode Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (ULJPPNM) i Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje (SDUOSZ), kojima je tijekom 2019. oko 900 romskih kućanstava diljem Hrvatske primilo pomoć u kućanskim aparatima i namještaju, odnosno u građevinskom materijalu za obnovu, nadogradnju ili završetak obiteljske kuće. Istovremeno, nije dobro kada se, iako postoji novac i htijenje da se parceliziraju i urede imovinskopravni odnosi na česticama, većinom romski stanovnici Capraških Poljana nađu u procjepu između Grada Siska i Ministarstva državne imovine, koji se međusobno odriču obveze parcelizacije, čime vlasnicima onemogućuju upis i legalizaciju nekretnina te time i konkuriranje u spomenutim programima za dodjelu građevinskog materijala za obnovu, nadogradnju ili završetak obiteljske kuće. Jednako je loše i što nije proveden postupak darovanja nekretnina u vlasništvu Hrvatske radi proširenja Kuršanca, naseljenog pretežito Romima, jer se Grad Čakovec, unatoč suglasnosti Ministarstva financija, ne želi odreći potraživanja koje ima prema RH pa se naselje ne može proširiti i time osigurati primjereni uvjeti stanovanja.

Napad zaštitara zbog ljubovanja Roma s Hrvaticom

Među pritužbama pristiglim Uredu pučke pravobraniteljice navodi se da iza svake provale ili krađe stoje pojedinci s imenom i prezimenom, koji trebaju biti sankcionirani, dok se njihova romska pripadnost mora prestati isticati kao povod i razlog prozivanja cijele romske zajednice.

Romi se pravobraniteljici žale, među ostalim, i da još uvijek na području Međimurske županije ne mogu uživati uslužna prava. Tako, primjerice, ne mogu koristiti frizerske usluge ili druge obrtničke usluge poput građevinskih i sličnih. Mnoge ugostiteljske radnje zabranjuju ulazak ili posluživanje Roma, a kupovinu obavljaju u prisutnosti zaštitara.

Zabilježili smo, stoji u pritužbi, primjer napada zaštitara na mladića Roma koji je uhvaćen u ljubavnoj vezi s djevojkom Hrvaticom. U nekim mjestima Romima ne daju pravo na korištenje mrtvačnice ili kupovinu željenog grobnog mjesta, tako da su i romska groblja odvojena od ostalih hrvatskih grobova.

Smatramo da su ljudska prava u Međimurskoj županiji ozbiljno narušena, imajući u vidu da se vani, na terenu događaju stvari nad kojim gotovo da nitko nema kontrole, upozoravaju građani u pritužbi objavljenom u Izvješću pučke pravobraniteljice.

Tekst je financiran sredstvima Agencije za elektroničke medije u okviru javnog natječaja za poticanje kvalitetnog novinarstva. Dozvoljeno prenošenje uz objavu izvora i imena autorice

Među posljednjim primjerima diskriminacije je skupina žena koja je izbačena iz dućana s djecom samo zato što su Romkinje, što se i potvrdilo u postupku u kojem smo utvrdili sumnju u diskriminaciju temeljem rase, boje kože i etničke pripadnosti, kaže pravobraniteljica Lora Vidović

-
-
-

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra **GDJE?** www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst ["Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom"](#) objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm finansijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

